

SUUDİ ARABİSTAN ALÜMİNYUM SEKTÖRÜ 2010

Özkan AYDIN

OAİB Genel Sekreteri

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Alüminyumun sayısız özelliği ve birçok sanayi alanında kullanılıyor olması onu dünyanın en çok kullanılan metali olarak tanınmasını sağlamıştır.
- Dünya da alüminyum sanayii boksit çıkarılması ve alümina rafinasyonundan (upstream) alüminyumdan mamul eşya yapımına (downstream) kadar büyük çeşitlilik göstermektedir.
- Suudi Arabistan'ın alüminyum sanayi ise ağırlıklı olarak alüminyumdan mamul eşya üretimine dayanmakla beraber S.Arabistan, dünyanın sayılı "upstream" oyuncusu olmanın eşğine gelmiştir.
- S.Arabistan 19,3 milyar dolarlık yatırımla gerçekleştirilecek ve 2013-2016 yılları arasında devreye girecek üç tesis ile yıllık 2,44 milyon ton birincil alüminyum¹ üretimini hedeflemektedir.
- Son derece düşük enerji fiyatları ve bu fiyatların yükselmesinin öngörülmemesi, boksit rezervlerinin yeterli olması, sağlam bir alt yapının bulunması, pazara yakın olunması ve S.Arabistan hükümetinin doğrudan yabancı yatırımları desteklemesi gibi nedenlerden dolayı S.Arabistan birincil alüminyum üretimi için ideal bir konuma gelmiş bulunmaktadır.
- Son ekonomik kriz alüminyum üretiminde % 6,1, tüketimde ise % 8,3 oranında azalmaya neden olmuştur. En büyük düşüşler ise ABD ve Avrupa'da görülmüştür. Bütün bunların sonucunda da arz talep dengesi bozulmuş ve alüminyum stokları % 38,2 oranında artmıştır.
- 2009 yılında Alüminyum fiyatları büyük değişkenlik göstermiş ve (LME) Londra metal Borsası'nda en yüksek 2.500 \$/Ton, en düşük ise 1.700 \$/Ton olarak işlem görmüş ve genellikle de 2.100 \$/Ton rakamından işlem görmüştür. 2010 yılında fiyatın 2.400 \$/Ton olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.
- 2008 yılında S.Arabistan'ın alüminyum pazarı yaklaşık 0,92 milyar dolar gerçekleşmiştir.
- 2010 yılında tüm dünyada alüminyum talebinin artması beklenmektedir. Dünya birincil alüminyum üretiminin % 12,8 oranında artarak 38,7 milyon tona ulaşması beklenmektedir. Bu arada, GCC² ülkeleri de 2010 yılı sonunda dünya toplam üretiminin % 10'u teşkil eden 3,5 milyon ton birincil alüminyum üretimini hedeflemektedirler. Bu rakamı 2015 yılında toplam dünya üretiminin % 12,3'ü oluşturan 5,5 milyon tona yükseltmeyi hedeflemektedirler.

¹ Birincil Alüminyum: Primary Aluminium

² GCC: Körfez İşbirliği Konseyi : S.Arabistan, Oman, Kuveyt, Katar, BAE ve Bahreyn'den oluşmaktadır.

GİRİŞ

Alüminyum dünyanın en fazla kullanım alanına sahip olan demir dışı metali olup çelikten sonra en çok kullanılan metaldir. Çeliğin üçte biri hafifliğinde olması, elektriği ve ısıyı iyi iletmesi ve paslanmaya karşı dirençli olması gibi nedenlerden dolayı kullanım alanı inşaat sektöründen ulaşım ve paketlemeye kadar geniş bir alanı kapsamaktadır.

Suudi Arabistan'ın alüminyum sektörü daha çok mamul eşya üretimine yöneliktir. (downstream). Halen bu sektörde 110 şirket ithal alüminyumdan çeşitli inşaat malzemeleri, mutfak eşyası ve pişirme kapları ve diğer mamul eşyaları üretmektedirler.

Ancak, S.Arabistan; birincil alüminyum üreticisi olma yolunda önemli bir aşamaya gelmiş bulunmaktadır. 19,3 milyar dolarlık yatırım tutarındaki 3 tesisin en geç 2016 yılında devreye girmesiyle yıllık 2,44 milyon ton birincil alüminyum üretimi gerçekleştirilecek ve sonuç olarak S.Arabistan net ihracatçı konumuna gelecektir.

DÜNYA ALÜMİNYUM SEKTÖRÜ

S.Arabistan alüminyum sektörüne geçmeden önce dünya alüminyum sektörüne bir bakmak gerekmektedir.

Dünyada yaşanan son ekonomik kriz alüminyum sektörünü 2008'in son çeyreğinden itibaren oldukça sert bir şekilde etkilemiş ve dünyanın sayılı birincil alüminyum üreticilerini iflastan korunmak için çeşitli tedbirler almaya zorlamışlardır. Bu tedbirlerin arasında, kapasiteyi düşürmek, işgücünü ve sermaye yatırımlarını azaltmak sayılabilir.

Son rakamlar da göstermektedir ki, talebin çökmesi nedeniyle çok büyük bir arz fazlası ortaya çıkmıştır.

Tüm dünyada alüminyum tüketimi 2009 yılında % 8,3 oranında azalarak 34,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Talebin azalmasındaki en önemli etken ise özellikle otomotiv ve inşaat sektöründeki yavaşlama olmuştur. Yıllık birincil alüminyum üretimi % 6,1 azalarak 37,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. En büyük azalma ABD ve Avrupa'da görülmüş bu bölgelerde üretim % 17 oranında azalmıştır. Bu arada Çin H.C. üretimini 2009 yılında % 3,3 oranında azaltmış ancak bu yılın sonuna kadar üretimini 6,3 milyon ton arttıracak tedbirleri de almıştır.

2009 yılında 37,7 tonluk toplam dünya birincil alüminyum üretiminin bölgelere göre dağılımı da şu şekildedir.

- Çin H.C. % 36
- Eski Doğu Bloku % 13
- Asya % 11
- Batı Avrupa % 10
- Kanada % 8

- Latin Amerika % 7
- Okyanusya % 6
- ABD % 5
- Afrika % 4

Dünya alüminyum üretim ve tüketiminde yaşanan bu düşüşler neticesinde dünya alüminyum stokları % 38,2 oranında artmıştır. Bu stokları önemli kısmı finansman kuruluşlarının elinde bulunmaktadır.

Birincil alüminyum başta Londra Metal Borsası (LME) olmak üzere çeşitli borsalarda ticarete konu olmaktadır.

Londra Metal Borsası'nda işlem gören alüminyum fiyatlarındaki en sert düşüş 2008 Temmuz ve 2009 Mart ayları arasında görülmüş ve alüminyum fiyatları 1.491 \$/Ton olarak gerçekleşmiştir.

Ancak, alüminyum üreticilerinin ana müşterileri ile yapacakları sabit fiyatlı ve uzun vadeli sözleşmeler fiyat istikrarına yardımcı olacaktır.

S.ARABİSTAN ALÜMİNYUM PAZARININ ANA UNSURLARI

S.Arabistan alüminyum sektörünü etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bunların en önemlisi S.Arabistan hükümetinin petrol dışı ekonomik faaliyetlerin gelişmesine vermiş olduğu önemdir. 2009 krizine rağmen petrol dışı GSMH % 3 oranında artmıştır. Bu oranın büyük kısmı ise özel sektör yatırımlarındaki artıştan kaynaklanmıştır. Bu amaçla S.Arabistan hükümeti, sürdürülebilir ve dengeli bir ekonomik büyüme sağlayacak yeni yatırım projeler gerçekleştirilmesi ve yeni istihdam alanları yaratması için 2010 yılı bütçesinde 70,3 milyar dolarlık kaynak ayırmıştır.

Bu gelişmelerle, son derece zengin mineral kaynaklarına sahip olan S.Arabistan, bu sektörün hidrokarbonlar ve petrokimya'dan sonra ekonominin üçüncü ana unsuru olmasını hedeflemiştir.

Bu hedef gerçekleştiğinde S.Arabistan; birincil alüminyum üreticisi olacak ve ithalata olan bağımlılığı azalacak, S.Arabistan alüminyum sektörü daha fazla katma değere sahip olan alüminyum üretimine ağırlık verecek, yeni istihdam alanları yaratılacak ve sonuç olarak dünyanın önemli bir alüminyum üreticisi olacaktır.

S.Arabistan'ın bu konudaki bir başka avantajı da son derece düşük enerji maliyetidir. Genel olarak alüminyum maliyetinin % 27'si enerji maliyetidir. Bu nedenle S.Arabistan sahip olduğu muazzam enerji kaynakları ile dünyadaki tüm alüminyum üreticilerine göre son derece avantajlı konumdadır.

Diğer taraftan, S.Arabistan % 58 oranında alümina ihtiva eden 126 milyon tonluk ispat edilmiş boksit rezervi ile de farklı bir konuma sahiptir.

S.Arabistan alüminyum sektörünün gelişimi ülkenin alt yapısına ve hükümet uygulamalarına oldukça bağımlı bir çizgidedir. Ayrıca, S.Arabistan'ın Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olması da yabancı yatırımcılara diğer sektörlerde olduğu gibi madencilik sektöründe de bir Suudi şirketi ile birlikte yatırım yapma imkânı sağlamıştır. Bu tür yabancı yatırımlar Suudi şirketi gibi muamele görmekte, kâr ve sermaye transferi kısıtlamaları ile karşılaşmamakta ve vergi indirimi gibi teşviklerden de yararlandırılmaktadır. Diğer taraftan S.Arabistan hükümeti tarafından yeni kabul edilen Madencilik Kanunu ise bu sektörde büyük bir şeffaflık sağlamakta birçok engeli de ortadan kaldırmaktadır.

S.ARABİSTAN ALÜMİNYUM SEKTÖRÜ

2008 yılında S.Arabistan'da toplam alüminyum tüketimi miktar olarak 199.247 ton, değer olarak ise 0,93 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

S.Arabistan'ın yıllar itibariyle ve miktar ve değer olarak alüminyum ithalat ve ihracat rakamlarını gösterir tablo aşağıdadır.

Yönelik	İTHALAT		İHRACAT	
	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)	MİKTAR (Ton)	DEĞER (\$)
2001	136.166	302.768	60.446	106.891
2002	202.228	427.661	60.623	117.072
2003	207.501	452.612	69.924	140.622
2004	301.549	684.736	83.135	189.824
2005	335.290	863.565	95.429	239.270
2006	385.270	985.568	209.032	334.784
2007	374.053	1.243.226	233.749	474.857
2008	428.718	1.469.841	229.471	549.369
2009 (Tahmin)	471.590	1.396.349	236.478	512.696
2010 (Tahmin)	546.921	1.535.984	253.032	555.129

S.Arabistan alüminyum sektörü ile ilgili olarak kapsamlı bir çalışmanın iki önemli boyutu bulunmaktadır.

- Dünya alüminyum sektöründeki eğilimlerin analizi,
- S.Arabistan'da upstream ve downstream alüminyum üretimine yönelik projeler.

Yapılan tahminlere göre dünya alüminyum talebinin % 12,8 oranında artarak 38,7 milyon tona ulaşacağı tahmin edilmektedir.

2009 yılına göre 4,4 milyon fazla olan bu talebin % 73,7'si Çin H.C. tarafından sağlanacaktır. Ortadoğu ülkeleri 2008 yılı talep rakamına 2010 yılında ulaşacak, Avrupa ve ABD'nin 2008 talep düzeyine ulaşması ise birkaç yıl daha alacaktır. Talebin artmasının

gerisinde ise özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki enerji, ulaşım ve inşaat sektörlerindeki gelişmeler bulunmaktadır.

2010 ve 2011 yıllarında meydana gelecek 7,9 milyon tonluk dünya alüminyum üretim kapasitesi artışının tamamına yakın bir kısmı da Çin, Hindistan ve Orta Doğu Ülkeleri tarafından karşılanacaktır.

Çin dünya üretiminde başı çekmekle birlikte daha çok iç pazara ürün yetiştirmekte ve net ihracatçı konumuna gelmesi için bir müddet daha süreye ihtiyacı bulunmaktadır. Ayrıca, Çin bugün için eski teknoloji olarak kabul edilen 160kA teknolojisini kullanmaktadır. Orta Doğu ve batı ülkeleri ise 500kA ve daha yükseğini kullanmaktadırlar.

Körfez İşbirliği Konseyi (GCC) üyesi ülkelerde bulunan alüminyum üreticilerini daha parlak günler beklemektedir. Bu bölgede önümüzdeki beş yıllık beş yıllık süre içerisinde yeni ergitme tesisleri ve tevsiî yatırımları devreye girecek olup bu yatırımlarla 2010 yılında dünya toplam üretiminin % 10'nu teşkil eden 3,5 milyon ton/yıl birincil alüminyum, 2015 yılında ise dünya üretiminin % 12,3'ünü teşkil eden 5,5 milyon ton birincil alüminyum üretilecektir.

Londra Metal Borsası'nda (LME) işlem gören alüminyum fiyatları son derece büyük değişkenlik göstermiş olup 2009 yılında 2.500.- \$/Ton ilâ 1.700.-\$/Ton dalgalanmış genellikle 2.100.- \$/Ton fiyatından işlem görmüştür. 2010 yılında ise alüminyum fiyatının 2.400.- \$/Tona çıkması beklenmektedir.

2010 yılında dünya alüminyum arz ve talebinin artması halinde S.Arabistan'ın alüminyum ithalat ve ihracatının da artması beklenmektedir. S.Arabistan alüminyum ihracatının % 4,04 oranında artarak 229.517 tona, değer olarak da 550 milyon dolara ulaşması beklenmektedir. İthalatın ise S.Arabistan inşaat sektöründeki gelişmelere paralel olarak % 7,20 oranında artarak 462.895 tona, değer olarak da 1,5 milyar dolara yükselmesi beklenmektedir.

S.ARABİSTAN ALÜMİNYUM PROJELERİ

MA'ADEN/ALCOA: Suudi devlet şirketi olan Ma'aden³ ile Alcoa⁴ tarafından gerçekleştirilecek "madenden minerale" kapsamında yapılacak bu ortak yatırımın % 60'ı Ma'aden'in diğer % 40'ı ise Alcoa'ya ait olacaktır.

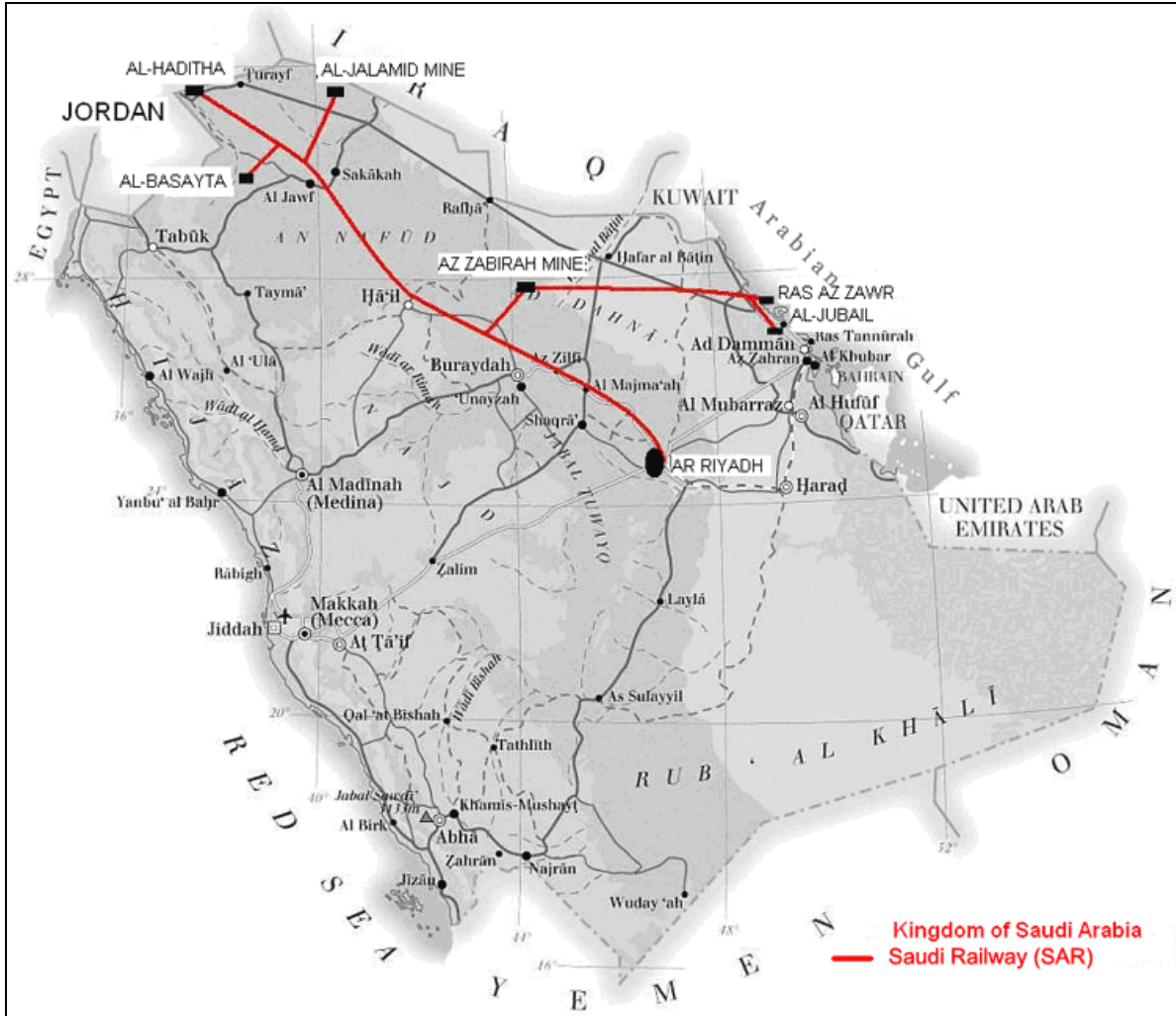
Bu yatırım; Al-Zabirah'da bulunan ve yıllık 4 milyon ton kapasiteli boksit madenini, Ras Az-zawr'da yıllık 1,8 milyon ton kapasiteli alumina rafine tesisini ve yine Ras Az-zawr'da yıllık 740 bin ton ingot, slab ve kütük kapasiteli alüminyum ergitme tesisini ve yıllık 250-460 bin ton kapasiteli sıcak çekim yassı mamul tesisini kapsamaktadır. Bu tesis özellikle alüminyum kutu sektörüne yönelik olarak çalışacaktır. Yatırımın ergitme ve yassı mamul

³ MA'ADEN: Suudi Arabistan Madencilik Şirketi www.maaden.com.sa

⁴ ALCOA: Aluminium Company Of America www.alcoa.com

bölümü 2013 yılında maden çıkarma ve rafinasyon bölümü ise 2014 yılında işletmeye alınacaktır.

Tam entegre bu sistem Ma'aden şirketine bölgedeki diğer rakiplerine göre büyük oranda bir maliyet avantajı sağlayacaktır. Bu yatırım ayrıca Jubail ve Yanbu Bölgesi Kraliyet Komisyonu ile yapmış olduğu anlaşmayla. Al Jalamid ile başkent Riyadh arasında gerçekleştirilecek demiryollarını da kullanabilecektir. Bu anlaşma taşıma maliyetlerini çok büyük oranda düşürecektir. Diğer taraftan düşük maliyetli enerji ve limanlara yakınlık ayrı bir avantaj olarak görülmektedir. Ma'aden şirketi, Suudi Bin Laden grubu boksit madenlerinin bulunduğu Al zabirah ile Ras Az Zawr arasında demit yolu inşası konusunda sözleşmeyi imzalamıştır. Bu yatırımın toplam maliyetinin 10,8 milyar dolar olacağı hesaplanmaktadır. Bu yatırımın finansmanı Suudi bankaları, Suudi Kamu Yatırım Fonu, Suudi Sanayi Geliştirme Fonu ve Amerikan Eximbank tarafından sağlanacaktır.

EMAAR/EMAL: EMAL⁵ Birleşik Arap Emirlikleri Alüminyum Şirketi'nin Birleşik Arap Emirlikleri'nde başarıyla gerçekleştirdiği alüminyum yatırımından sonra EMAL, Abu Dhabi merkezli Mubadala Development Company ve DUBAL⁶ (Dubai Aluminium Company) ile Cidde'nin kuzeyinde kurulmaya başlanan King Abdullah Economic City'de bir ergitme tesisi kurma maksadıyla bir ön anlaşma imzalamışlardır. Başlangıçta yıllık 1,5 milyon ton üretim kapasitesi hedeflenen bu projede daha sonra üretim hedefi yıllık 700 bin tona düşürülmüştür. Bu projenin toplam yatırım tutarının da 5 milyar dolar olması beklenmektedir.

SINO SAUDI JIZAN ALÜMİNİUM: The Malaysian Mining Corporation (Malezya Maden Şirketi) ve Suudi Bin Laden Grubu, CHALCO⁷ Aluminium Corporation of China Limited ile Suudi Arabistan'ın güneyinde bulunan Jizan'da Alüminyum ergitme tesisi kurma yolunda bir ön anlaşma imzalamışlardır. Toplam üretim kapasitesi yıllık 1 milyon ton alüminyum olmakla birlikte ilk aşamada 335 bin ton hedeflenmiş 2014 yılında ise tam kapasite ile üretim hedeflenmiştir. Toplam yatırım tutarının ise 3,5 milyar dolar olacağı hesaplanmaktadır.

S.ARABİSTAN'A YÖNELİK ALÜMİNİYUM VE MAMULLERİ İHRACATIMIZ						
	2008		2009		01 ocak-30 nisan 2010	
GTİP	Miktar (Kg)	Değer (Usd)	Miktar (Kg)	Değer (Usd)	Miktar (Kg)	Değer (Usd)
7602	0	0	720	2.930	0	0
7603	108	920	0	0	0	0
7604	45.700	370.454	61.243	380.713	24.735	113.574
7605	1.128	22.536	2.000	1.040	0	0
7606	34.565	156.413	667.959	1.699.613	25.613	93.940
7607	261.839	1.311.405	182.725	830.416	26.461	109.338
7608	31.143	78.702	399	3.331	107	104
7609	18.537	71.466	9.244	13.376	27.040	56.952
7610	29.453	176.247	11.473	67.369	3.025	29.136
7612	7.719	36.724	381	5.911	132.357	1.418.817
7614	0	0	35	315	0	0
7615	54.796	354.919	116.638	758.077	15.720	119.026
7616	48.889	333.936	219.089	741.233	13.905	62.100
TOPLAM	533.877	2.913.720	1.271.906	4.504.322	268.961	2.002.986

⁵ EMAL: Emirates Aluminium International www.emal.ae

⁶ DUBAL: Dubai Aluminium Company www.dubal.ae

⁷ CHALCO: Aluminium Corporation of China Limited www.chinalco.cn